

In 'De Splijtzwam' laat De Levende Natuur experts de degens kruisen. In deze editie pleit Martijn Bezemer, hoogleraar Ecologie van plant-microbe-insect interacties aan de Rijksuniversiteit Leiden vóór ingrijpen bij het woekeren van jakobskruid. Paardenliefhebber Esther Hegt, webmaster van jakobskruid.com bepleit juist terughoudendheid bij het bestrijden van deze, voor paarden en runderen potentieel giftige plant.

Ingrijpen bij woek

Esther Hegt: “Jacobskruid is belangrijk voor de biodiversiteit”

In 1885 stond er een artikel in de Leeuwarder Courant waarin jakobskruid 'grondheel' werd genoemd. Die naam beschrijft het nut van deze pionierplant, die de bodem beschermt tegen uitdroging en erosie door hem te bedekken. Is er voldoende concurrentie van andere gewassen, dan verdwijnt de plant weer vanzelf. Jacobskruid is belangrijk voor de biodiversiteit. De plant bestrijden door uitroeiing gaat nooit lukken, maar je moet het ook niet willen. Zo'n 150 insectensoorten gebruiken de plant, waaronder veel bijen, zweefvliegen en vlinders. Minstens dertig soorten insecten en veertien schimmelsoorten zijn zelfs helemaal afhankelijk van de plant; de bekendste is de sint-jacobsvlinder. In 2002 brak paniek uit onder paardenhouders. Het verhaal ging dat er in het Verenigd Koninkrijk 6.500 paarden per jaar stierven door jakobskruid. Dit verhaal werd overgenomen door Nederlandse paardenwebsites en aan de hand van die informatie werd in 2005 een petitie gestart om de overheid te bewegen jakobskruid te bestrijden. Omdat ik ook bang was geworden voor de gezondheid van onze eigen paarden, wilde ik er meer over weten. Ik ben me gaan verdiepen in de plant en daarbij heb ik hulp

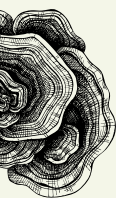
gevraagd aan experts, die bereid waren mij te leren zoeken naar controleerbare feiten. Ik vond wel feiten, maar ook veel fabels. Dat was de reden om in 2005 mijn website jakobskruid.com, met feiten en fabels te starten.

Het is vreemd dat de al lang weerlegde rampscenario's en 'oplossingen' nu nog steeds rondgaan, tot en met de Tweede Kamer aan toe. We weten inmiddels dat een vergiftiging met jakobskruid zelden voorkomt. 6.500 dode paarden was typisch 'fake nieuws'. Bevestigde sterfgevallen door jakobskruid zijn zeldzaam en bijna altijd het resultaat van verwaarlozing of besmet hooi of kuilvoer. Verse planten worden sowieso niet gegeten door koeien en paarden. Handhaving op dierenwelzijn of voedselveiligheid is hier de oplossing.

We weten ook dat de plant zichzelf goed kan verspreiden en handhaven mits de omstandigheden geschikt zijn. In Nederland en omliggende landen zijn er steeds meer geschikte 'verstoorde' groeiplaatsen, zoals grond na het aanleggen van internetkabels, leidingen en wegen. Waarschijnlijk speelt klimaatverandering ook mee. De plant groeit niet graag in agrarisch land, maar in paardenweides kan het een probleem zijn. Daar is met kennis van de plant en met weidebeheer veel aan te doen. Paarden laten de levende planten ongemoeid, tenzij ze in een zó kort afgegraasd weiland lopen dat ze gedwongen zijn distels en jakobskruid te eten. Een weiland met een dichte zode vol verschillende kruiden en grassen is gezonder voor de paarden en geeft jakobskruid minder kans.”

Zomer in de Bemmelse Waard, met massaal bloeiend jakobskruid. (Foto: Cultureel Gelderland)

erend kruiskruid?

"Bijna twintig jaar geleden schreef ik met collega's in *De Levende Natuur* nog een artikel over de hulp die we uit de bodem krijgen bij het bestrijden van jakobskruiskruid. De schimmels en bacteriën die bij het microbioom van deze plant horen, zorgen immers zelf voor een rem op het schadelijke kruiskruid. "Niets doen loont", was toen onze conclusie.

Inmiddels zijn er denk ik toch goede redenen om wél in te grijpen. Jakobskruiskruid en ook andere kruiskruiden pakken hun kansen in verstoorde grond. Of het nu verstoring door een graafmachine is of door een wild zwijn, open plekken worden door deze planten snel ingenomen. In de zaadbank van veel gronden in ons land zitten voldoende zaden om in potentie meer dan duizend planten per vierkante meter op te laten komen. In de praktijk gebeurt dat natuurlijk niet, maar tegelijk woekert deze plant nu soms wel héél extreem.

Dat is niet alleen potentieel schadelijk voor paarden en koeien die vervuild hooi zouden kunnen krijgen; ook wanneer we schaarse natuur willen herstellen, zet deze plant ons op achterstand. Als je de bodem beroert om bijvoorbeeld oude landbouwgrond om te vormen tot heischrale graslanden, kijk je bijna automatisch eerst een jaar of vijf tegen het geel van jakobskruiskruid aan.

Uit ons eerdere onderzoek bleek dat jakobskruiskruid na vijf jaar piekt om vervolgens spontaan af te nemen. Inmiddels zien we dat het kruid om de zoveel jaar opnieuw de kop op kan steken. Dat kan zijn door hernieuwde verstoring, bijvoorbeeld door zwijnen,

Martijn Bezemer:

"Het loopt met jakobskruiskruid de spuigaten uit"

maar dat kan ook komen door veranderende klimaatomstandigheden.

Twintig jaar na ons laissez faire-artikel denk ik dan ook dat het een goed idee is om het herstel van schaarse natuur te versnellen, door gerichte biologische bestrijding van jakobskruiskruid toe te passen. Dat kan door het uitzetten van jakobsvlinders, waarvan de rupsen deze plant eten, of met de schimmels en bacteriën die van nature ook al een rem op deze plant zetten. In het buitenland is ook goede ervaring opgedaan met het uitzetten van een inheemse aardvlo die de plant eet. Daarmee versnel je niet alleen natuurherstel, maar voorkom je ook dat de zaadbank nog verder opbouwt met deze potentieel woekerende plant.

In het belang van het herstel van de schaarse natuur en eveneens in het belang van runderen, paarden en hun eigenaren, zou het ook een goed idee zijn om een actieplan op te zetten om de beheersing van jakobskruiskruid op nationaal niveau te coördineren. Het is zeker niet de bedoeling om de laatste plant met wortel en tak uit te roeien, maar het gele kruid heeft zich inmiddels zó wijd en dicht verspreid dat beheersing wel nodig is geworden."